

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา:

ครอบครัวแบบพอเพียง ระยะที่ 2

(The Development of Knowledge and Information for
e-Family Learning: Family and Sufficiency, Phase II)

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย

รองศาสตราจารย์ ชุษณะ รุ่งปัจฉิม

รองศาสตราจารย์ อรวินท์ เล่ห์รัชตนันท์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

(โครงการบริการวิชาการแก่สังคม) ประจำปี 2553

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โครงการพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา :

ครอบครัวแบบพอเพียง ระยะที่ 2

ระยะเวลาการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ พฤษภาคม 2553 – พฤษภาคม 2554

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เฉชะคุปต์

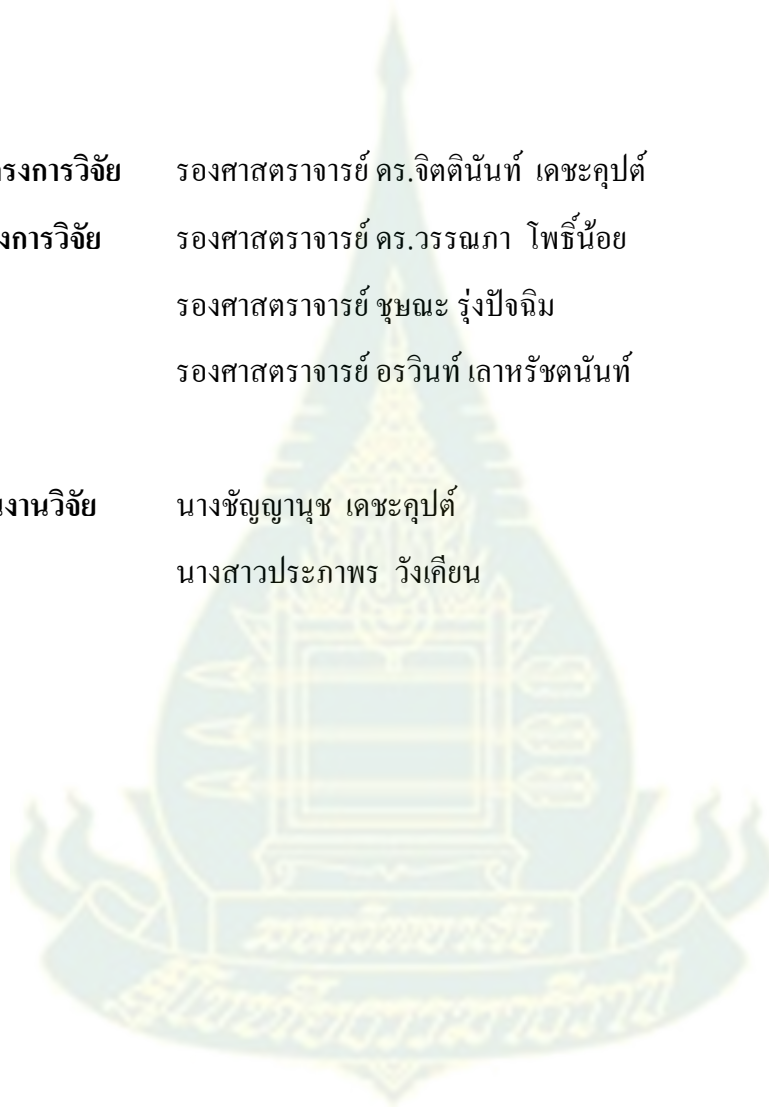
ผู้ร่วมโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย

รองศาสตราจารย์ ชุมนะ รุ่งปัจฉิม

รองศาสตราจารย์ อรวินท์ เลاهرัชตน์นัท

ผู้ประสานงานวิจัย นางชญัญญาช เฉชะคุปต์

นางสาวประภาพร วังเคียน

คำนำ

“ครอบครัว” เป็นหน่วยย่อยของสังคมที่มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวมนุษย์มากที่สุด พฤติกรรมและการแสดงออกของผู้คนในสังคม ล้วนหล่อหลอมมาจากวิถีชีวิตในครอบครัวทั้งสิ้น ปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยมุ่งเน้น “การพัฒนาสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” ร่วมกัน และยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีความรู้และคุณธรรมนำพาครอบครัวให้อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ดังนั้น สถาบันครอบครัว จึงถือได้ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานหลักที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพคน ตลอดจนเป็นรากฐานความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

โครงการวิจัยการพัฒนาคำความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา: ครอบครัวแบบพอเพียง ระยะที่ 2 มีรูปแบบของการนำเสนอข้อมูลความรู้เรื่องครอบครัว ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และได้รับงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2553 โดยมอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทยรับผิดชอบเป็นหัวหน้าคณะผู้วิจัยและมีผู้ร่วมโครงการ 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา โพธิ์น้อย รองศาสตราจารย์ ชุมนะ รุ่งปัจฉิม และ รองศาสตราจารย์ อรวินท์ เกาหรัชตน์นันท์ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อถอดบทเรียนเรื่องราวของครอบครัวที่เป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาพัฒนาเป็นเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ของโครงการต่อเนื่องจากโครงการในระยะที่ 1 รวมทั้งมีการประเมินรูปแบบเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลความรู้ด้านครอบครัว ผ่านเว็บไซต์ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยเล่มนี้จะยังประโยชน์ต่อครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป ในอันที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาครอบครัวให้มีความสุข ตลอดจนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้และสารสนเทศที่กว้างขวางขึ้น สามารถนำไปอ้างอิงหรือปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน ให้สามารถพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรมอีกทางหนึ่ง

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2554

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา : ครอบครัวแบบพอเพียง ระยะที่ 2
ชื่อผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ และคณะ
ปีที่แล้วเสร็จ	พ.ศ. 2556

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาตัวอย่างของครอบครัวแบบพอเพียง ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (ฝั่งตะวันตก) จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ 2) ถอดบทเรียนเรื่องราวของครอบครัวตัวอย่าง สำหรับให้นำเสนอเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง บนโฮมเพจที่พัฒนาขึ้นใหม่ และ 3) ประเมินหน้าจอโฮมเพจ e-Family Learning เพื่อให้บริการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง ผ่านหน้าบนเว็บไซต์ของสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นตัวแทนครอบครัว จำนวน 19 คน ที่ดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัด และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ประเมินโฮมเพจองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง ผ่านเว็บไซต์ของสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ จำนวน 132 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านครอบครัว ผู้ปฏิบัติงานด้านครอบครัวของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน นิสิตนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป เครื่องมือเก็บข้อมูลพัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์การใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงและ (2) แบบประเมินหน้าจอโฮมเพจ e-Family Learning บนเว็บไซต์ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เรื่องราวครอบครัวแบบพอเพียง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขณะที่ข้อมูลความคิดเห็นจากการประเมินโฮมเพจ ใช้ความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) ตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียง ส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม 2) ปัจจัยที่ส่งผลให้ครอบครัวแบบพอเพียง อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พบว่า ประกอบด้วย (ก) ปัจจัยด้านพื้นฐานครอบครัว ส่วนใหญ่พ่อแม่ลูกและปู่ย่าตายาย อาศัยอยู่ด้วยกัน เป็นลักษณะครอบครัวขยาย (ข) ปัจจัยด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิตครอบครัว หัวหน้าครอบครัวทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในครอบครัว (ค) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ครอบครัวส่วนใหญ่จะปลูกเป็นบ้านไม้ยกพื้นได้สูง และบริเวณรอบบ้านจะปลูกต้นไม้ใหญ่ มีการปลูกพืชผักสวนครัว (ง) ปัจจัยด้านชีวิตความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ พออยู่พอกินพอใช้ มีชีวิตพอเพียง และไม่ประมาท มีการวางแผนอย่างรอบคอบก่อนการลงทุน และ (จ) ปัจจัยด้านช่วยเหลือสังคม หัวหน้าครอบครัวเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน และเป็นผู้เสียสละช่วยเหลืองานของส่วนรวม 3) การประเมินการนำเสนอรูปแบบเว็บไซต์ในระยะที่ 2 พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่แสดงความเห็นตรงกันในระดับมากที่สุดต่อประเด็นเกี่ยวกับความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา โดยเฉพาะเนื้อหา ที่นำเสนอมีความแปลกใหม่ทันสมัยมีประโยชน์และน่าสนใจ

คำสำคัญ การเรียนรู้ครอบครัวศึกษา ครอบครัวแบบพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง

Research Title: Development of Knowledge and Information for e-Family Learning: Self-sufficiency Family

Researcher(s): ChittinunTejagupta and Others

Year: 2013

Abstract

The objectives of this study were : 1) to explore examples of self-sufficiency families living in the lower central provinces of Thailand consisting of 6 provinces, including Suphanaburi Province, Nakhon Pathom Province, Ratchaburi Province, Kanchanaburi Province, Phetchaburi Province and Prachuap Khiri Khan Province; 2) to display lesson learned from such example families about their self-sufficiency living on e-Family Learning homepage; and 3) to evaluate the e-Family Learning homepage through the website of School of Human Ecology, Sukhothai Thammathirat Open University (under the supervision of Thai Family Research and Development Center).

Samples of this study consisted of two groups: Group 1 was 19 family representatives whose family livings followed the Philosophy of Sufficiency Economy in 6 provinces from the lower central part of Thailand and Group 2 was 132 homepage evaluators who were family experts, government and non-government personnel working in the field of family development as well as students and interested publics. Instruments for data collection developed by research team were (1) an interview form regarding families' self-sufficiency living and (2) an evaluation form for e-Family Learning homepage on website. Data analyses divided into 2 parts as data on family lives administered by content analysis while data on homepage evaluation used frequency and percentage.

Results showed the followings: 1) most of self-sufficient family samples lived based on principles of the Sufficiency Economy Philosophy as their practices economically, socially, environmentally; and culturally 2) factors affecting families on their self-sufficiency for happy family living included (a) family background, most family members lived together as extended families, (b) moral principles for family living, most head of the family performed good example for family members, (c) housing, most families lived in 2-storey houses surrounding by big trees and home grown vegetables, (d) daily living, most families maintained their lives moderately, adequately, and fairly with cautious mind and careful planning for family investment; and (e) social assistance, most head of the families were socially accepted as public helpers; and 3) majority of the reviewers on evaluation of e-Family Learning webpage ranked high on appearance, content, design, and satisfaction.

Keyword: e-Family Learning, Self-sufficiency Family, Sufficiency Economy